

เอกสารชุดความรู้
“การส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
ของประเทศในกลุ่มอาเซียน”

THAILAND

ราชอาณาจักร
ไทย

ราชอาณาจักร ไทย

ประเทศไทย หรือชื่อทางการว่า ราชอาณาจักรไทย เป็นรัฐชาติอันตั้งอยู่บนคาบสมุทรอินโดจีนและมลายู ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

พรมแดนด้านตะวันออกติดประเทศลาวและประเทศกัมพูชา ทิศใต้เป็นแดนต่อแดนประเทศมาเลเซียและอ่าวไทย ทิศตะวันตกติดทะเลอันดามันและประเทศพม่า และทิศเหนือติดประเทศพม่าและลาว มีแม่น้ำโขงกั้นเป็นบางช่วง

เมืองหลวงได้แก่ กรุงเทพมหานคร ประชาชนส่วนมากนับถือศาสนาพุทธ และใช้ภาษาไทยเป็นภาษาราชการ

ประเทศไทยปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยพระมหากษัตริย์องค์ปัจจุบัน ได้แก่ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลราชเดช (รัชกาลที่ 9 ของราชวงศ์จักรี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์) มีลักษณะเป็นระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยผ่านระบบรัฐสภาหรือประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขแห่งรัฐ ผู้ทรงบริหารพระราชอำนาจตามขอบเขตที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญการบริหารประเทศ ประชาชนจะใช้อำนาจบริหารผ่านคณะรัฐมนตรีที่ผ่านการคัดเลือกจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และมีผู้นำรัฐบาล คือนายกรัฐมนตรี (ดำรงตำแหน่งวาระละ 4 ปี)

ก. คำนิยาม ลักษณะเด่น คุณธรรมต้นทุน

คุณธรรม 4 ประการ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแก่ประชาชนชาวไทย ประกอบด้วย

ประการแรก คือการรักษาความสัจ ความจริงใจต่อตัวเอง รู้จักสละ

ประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง ประพฤติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม

ประการที่สอง คือการรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเอง ให้ประพฤติปฏิบัติ อยู่ในความสัจ ความดี

ประการที่สาม คือการอดทน อดกลั้น และอดออม ไม่ประพฤติล่วงความ สัจสุจริต ไม่ว่าด้วยเหตุประการใด

ประการที่สี่ คือการรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต¹

กระทรวงศึกษาธิการ ประกาศนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดย ยึดคุณธรรมนำความรู้ สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็น พื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยง ความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบัน ศาสนา และสถาบันการศึกษา โดยมีจุดเน้นเพื่อพัฒนาเยาวชน ให้เป็นคนดี มีความรู้ และอยู่ดีมีสุข โดยระบุคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการที่ควร เร่งปลูกฝัง ประกอบด้วย

1. **ขยัน** คือ ความตั้งใจ เพียรพยายามทำหน้าที่การทำงานอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ อดทน ความขยันต้องปฏิบัติควบคู่กับการใช้สติปัญญา แก้ปัญหา จนเกิดผลสำเร็จ

2. **ประหยัด** คือ การรู้จักเก็บออม ถนอมใช้ทรัพย์สินสิ่งของ แต่พอควร พอประมาณ ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ

3. **ซื่อสัตย์** คือ ประพฤติตรงไม่เอินเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจ ปลอดจากความรู้สึกลำเอียงหรืออคติ

4. **มีวินัย** คือ การยึดมั่นในระเบียบแบบแผน ข้อบังคับและข้อปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งวินัยในตนเองและวินัยต่อสังคม

5. **สุภาพ** คือ เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุนละม่อม มีกิริยามารยาทที่ดีงาม มีสัมมาคารวะ

6. **สะอาด** คือ ปราศจากความมัวหมองทั้งกาย ใจ และสภาพแวดล้อม

¹พระราชดำรัสพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

(ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก <http://www.kingsiam.com/DetailsPage.aspx?ID=7716> (วันที่ค้นข้อมูล: 25 มิถุนายน 2556).

ความผ่องใสเป็นที่เจริญตาทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็น

7. สามัคคี คือ ความพร้อมเพรียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกันปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการ เกิดงานการอย่างสร้างสรรค์ ปราศจากการทะเลาะวิวาท ไม่เอาัดเอาเปรียบกัน เป็นการยอมรับความมีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางความคิด ความหลากหลายในเรื่องเชื้อชาติ ความกลมเกลียวกันในลักษณะเช่นนี้ เรียกอีกอย่างว่า ความสมานฉันท์

8. มีน้ำใจ คือ ความจริงใจที่ไม่เห็นแก่เพียงตัวเองหรือเรื่องของตัวเอง แต่เห็นอกเห็นใจ เห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์ มีความเอื้ออาทร เอาใจใส่ให้ความสนใจในความต้องการ ความจำเป็น ความทุกข์สุขของผู้อื่น และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน²

หลักสูตรการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานล้วนมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มี**คุณธรรม จริยธรรม** และ**ค่านิยมที่พึงประสงค์** เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ คุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างน้อย 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้แก่

- 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
- 2) ซื่อสัตย์สุจริต
- 3) มีวินัย
- 4) ใฝ่เรียนรู้
- 5) อยู่อย่างพอเพียง
- 6) มุ่งมั่นในการทำงาน
- 7) รักความเป็นไทย
- 8) มีจิตสาธารณะ³

²กระทรวงศึกษาธิการ. คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก www.moe.go.th/webctcs/news50/8good-50.pp (วันที่ค้นข้อมูล: 25 มิถุนายน 2556).

³พาดิณำ วงศ์เลขา. การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม: ปัญหาที่ท้าทายของครุฑไทย. หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับวันที่ 10 มิ.ย. 52 (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://social.obec.go.th/node/78> (วันที่ค้นข้อมูล: 25 มิถุนายน 2556).

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม เสนอคุณธรรม 9 ประการ โดยเป็นลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์ 9 ประการ ได้แก่ 1. ความมีสติ อดทน อดกลั้น 2. ความซื่อสัตย์สุจริต 3. ความขยันหมั่นเพียร 4. ความรับผิดชอบและมีวินัย 5. ความมีเมตตา เสียสละเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 6. ความกตัญญู 7. ความสามัคคี 8. ความยุติธรรม และ 9. ความพอเพียง ประหยัด อดออม⁴

คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ สรุปได้ดังนี้

1. **มิติด้านร่างกาย** คือ ผู้ที่มีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง มีพัฒนาการด้านร่างกายและสติปัญญาสมบูรณ์ตามเกณฑ์ในแต่ละช่วงวัย
2. **มิติด้านจิตใจ** คือ ผู้ที่รู้จักและเข้าใจตนเอง เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น เข้าใจสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง และสภาพแวดล้อมต่างๆ รอบตัวได้เป็นอย่างดี
3. **มิติด้านความรู้** คือ เป็นผู้ที่สามารถรู้สึกในแก่นสาระของวิชา สามารถรู้รอบตัวในเชิงสหวิทยาการ และเป็นผู้ที่สามารถรู้ได้ไกลโดยสามารถคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคตที่จะมาถึงได้
4. **มิติด้านทักษะความสามารถ** คือ ผู้ที่มีทักษะในด้านการคิด ทักษะการสื่อสาร ทักษะภาษาต่างประเทศ ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะทางสังคม ทักษะการอาชีพ ทักษะทางสุนทรียะ และทักษะการจัดการที่ดี⁵

ในปี 2551 ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ได้ทำการสำรวจและสังเคราะห์ตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรม ได้ดังนี้ ความมีวินัย ความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีสติสัมปชัญญะ ความรับผิดชอบ

และในปี 2556 ศูนย์คุณธรรมได้ดำเนินการสำรวจคุณธรรมในสังคมไทยพบว่า คุณธรรมที่ต้องการเห็นในสังคมไทยที่เร่งด่วนมี 3 ลำดับ คือ ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ และความซื่อตรง ตามลำดับ โดยคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานในสังคมไทยที่ควรจะมีเรียงตามลำดับคะแนน ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์

⁴คนเสนอคุณธรรม 9 ประการสร้างคนคุณภาพ. ASTVผู้จัดการออนไลน์. 4 กรกฎาคม 2555. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก <http://manager.co.th/CoI/ViewNews.aspx?NewsID=9550000081983> (วันที่ค้นข้อมูล: 25 มิถุนายน 2556).

⁵เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). ภาพอนาคต และ คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์. เอกสารชุดโครงการวิจัย การเรียนรู้ของคนไทย ลำดับที่ 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพัฒนาการเรียนรู้และมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546

ความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความมีจิตสาธารณะ ความขยันหมั่นเพียร ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความพอเพียง ความเมตตา ความเป็นธรรม

๒. ยุทธศาสตร์ แนวทาง กระบวนการ ส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

ประเด็นเรื่องคุณธรรมจริยธรรมถูกหยิบยกขึ้นมากล่าวถึง และให้รวมเข้าไว้ในการเตรียมความพร้อม “คน” เพื่อการเข้าสู่การเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียน ด้วยมีความเชื่อว่า คุณธรรมจริยธรรมจะเป็นกรอบสำหรับพลเมืองของประเทศสมาชิกที่ควรปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานของความหลากหลาย โดยมีสถาบันที่มีบทบาทในการส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ดังต่อไปนี้

กระทรวงศึกษาธิการ

แผนงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมเด็กและเยาวชนไทยของกระทรวงศึกษาธิการ มีวัตถุประสงค์ดังนี้

- 1) เพื่อยกระดับคุณธรรมจริยธรรมเด็กและเยาวชนไทย
- 2) เพื่อให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกแห่งจัดระบบดูแลส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546
- 3) เพื่อให้สถานศึกษาในระดับอาชีวศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาพัฒนาระบบบักกิจการนักศึกษาและจัดระบบส่งเสริมความประพฤติของนักศึกษาที่เข้มแข็ง
- 4) เพื่อรณรงค์สื่อสารกับสังคมให้ผู้ปกครองและประชาชนทั่วไปให้ความร่วมมือในการร่วมป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนไทย

เป้าหมายของแผนงานดังกล่าว คือ รมรณรงค์เพื่อสร้างกระแสสังคมเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมร่วมกันของสถานศึกษาและหน่วยงานภาคีเครือข่ายเพื่อแก้ปัญหาเยาวชนใน 8 เรื่อง/ประเด็น ในปีงบประมาณ 2549 ได้แก่ 1. ดิดเกมติดเน็ต และเข้าถึงสื่อเลวร้าย 2. หนีเรียน 3. เพศสัมพันธ์ 4. เหล้าบุหรี่ 5. ปัญหาทะเลาะวิวาท 6. การพนัน 7. ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย และ 8. กิจกรรมเยาวชนสร้างสรรค์ รวมไปถึงการที่สถานศึกษาทุกแห่งและทุกระดับมีระบบพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และระบบดูแลพฤติกรรมเด็กและเยาวชนที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

สถาบันการศึกษา

ระบบการศึกษาก็มีการให้ความสำคัญต่อการปลูกฝังเรื่องของคุณธรรม จริยธรรมด้วยเช่นกัน เห็นได้จากยุทธศาสตร์การผลิตและการพัฒนากำลังคนของประเทศ ในช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552-2561 มีการระบุไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 2: พัฒนากำลังคนทุกระดับด้วยมาตรการที่ 1 คือ พัฒนากำลังคนให้มีความรู้และทักษะ ทั้งทักษะพื้นฐานที่จำเป็นและทักษะวิชาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นกำลังที่มีทั้งความรู้ทักษะและมีคุณภาพ เป็นแรงงานที่มีฝีมือ (skill intensive) และสามารถพัฒนาให้เป็นแรงงานที่ใช้ทักษะและสมองในการปฏิบัติงาน นำไปสู่การเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันระดับสากล⁶

กระทรวงศึกษาธิการมีบทบาทในการปลูกฝังคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรมให้แก่คนไทย ในปี พ.ศ. 2552 กระทรวงศึกษาธิการประกาศนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย โดยมีสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเป็นผู้กำหนดคุณธรรม

⁶สำราญ ผลดี แนวทางทางการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรม ในกระบวนการศึกษาไทยกับการเป็นสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) (ขอนแก่น) เข้าถึงได้จาก https://www.google.com/url?sa=t&rot=i&q=&asno=s&source=web&ved=12&ved=0CDEQFABOAA&url=http%3A%2F%2Fwww.rtafa.ac.th%2Findex.php%3Foption%3Dcom_dooman%26task%3Ddoe_download%26gid%3D77%26Itemid%3D101&ei=daLOUem5CoGJrgeao4GwAQ&usg=AFQjCNFhFXeITZHAoF8nSsx_rH3GXByqg&sig2=ojMbGOFnplor2A9zJW40eg (วันที่ค้นข้อมูล: 25 มิถุนายน 2556).

พื้นฐาน และส่งต่อให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงาน
คณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเป็น
หน่วยงานขับเคลื่อนกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านกระบวนการ
ศึกษา⁷

การวิเคราะห์หลักสูตรเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ความเป็นพลเมือง
โดยคณะทำงานเพื่อพัฒนาหลักสูตรว่าด้วยคุณธรรม จริยธรรมเพื่อป้องกันการ
ปราบปรามการทุจริตสำหรับเด็กและเยาวชน มีดังนี้⁸

1) หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 สำหรับเด็กอายุ 3 - 5 ปี ซึ่งมี
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรม
ส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา มีส่วน
เกี่ยวข้องกับหลักสูตรนี้ มีการปลูกฝังเด็กไม่เอาของผู้อื่นมาเป็นของตน การพูด
ความจริง ไม่พูดปด การทำตามสัญญา หรือการให้เด็กทำงานที่ได้รับมอบหมาย
ให้เสร็จก่อนที่จะไปเล่น ซึ่งเป็นแผนการสอนที่ผู้สอนระดับการศึกษาปฐมวัยจะ
บูรณาการการเรียนรู้ผ่านการเล่น

2) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ซึ่งมีสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร กรม
ส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หลักสูตรนี้มีกลุ่มสาระ
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีทั้งหมด 5 สาระ มี 3 สาระที่เกี่ยวข้อง ได้
กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ไว้คือ สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม สาระที่ 2
หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์
โดยคุณธรรมที่กำหนดในหลักสูตร เช่น หลักธรรมโอวาท 3 อริยสัจ 4 ไตรสิกขา

⁷ วรุดม แสงเฟื่องและธนันท์ สิงห์สม. รายงานการศึกษาเบื้องต้น เรื่องคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานในสังคมไทย, ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)

⁸ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2555). รายงานการประชุม คณะทำงานเพื่อพัฒนาหลักสูตรว่าด้วยคุณธรรม จริยธรรมเพื่อป้องกันการปราบปรามการทุจริตสำหรับเด็กและเยาวชน ครั้งที่ 1/2555 วันที่ 19 ธันวาคม 2555

ปฏิบัติตามศาสนาที่ตนนับถือ ปฏิบัติตามข้อตกลง กติกา กฎระเบียบของ ครอบครัวและโรงเรียน มีระเบียบวินัย มีน้ำใจ การใช้อำนาจตามบทบาท สิทธิหน้าที่ในครอบครัวและโรงเรียน การมีส่วนร่วม กระบวนการประชาธิปไตยใน ครอบครัว โดยจัดกิจกรรมโดยการแนะแนว กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

3) หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ซึ่งมีสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รับผิดชอบ หลักสูตรประกอบด้วย 5 สารการเรียนรู้ โดยมี 3 สารที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม คือ สารทักษะการดำเนินชีวิต สารการประกอบอาชีพ และสารการพัฒนาสังคม โดยจัดเป็นรูปแบบกิจกรรม การทำโครงการ การอภิปรายกลุ่ม การสร้างสถานการณ์จำลอง และการวิเคราะห์การเรียนรู้

4) หลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2545 (ปรับปรุง พ.ศ. 2546) และหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พ.ศ. 2546 มีสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษารับผิดชอบ ระดับ ปวช. มีหลักสูตรทั้งหมด 8 ประเภทวิชา โดยจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มุ่งเน้นข้อ 4 และข้อ 5 ดังนี้

“ข้อ 4 เป็นผู้มีความประพฤติทางสังคมที่ดีงาม ทั้งในการทำงาน การอยู่ร่วมกัน มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว หน่วยงาน ท้องถิ่นและประเทศชาติ อุทิศตนเพื่อสังคม..” และ “ข้อ 5 มีคุณธรรม จริยธรรม และวินัยในตนเอง” โดยปลูกฝังความรับผิดชอบต่อครอบครัว หน่วยงาน ท้องถิ่นและประเทศชาติ อุทิศตนเพื่อสังคม มีคุณธรรม จริยธรรมและวินัยในตนเอง

ส่วนระดับปวส. จะมุ่งเน้น “ข้อ 6 เพื่อให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์ มีวินัย มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง ทั้งร่างกายและจิตใจ เหมาะสมกับการปฏิบัติในวิชาชีพนั้นๆ”

5) หลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป ระดับอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาได้กำหนดกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552

ซึ่งกำหนดให้บัณฑิตที่จบมาจะต้องมีคุณธรรม จริยธรรม โดยในแต่ละสถาบัน การศึกษามีหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป ที่บังคับให้นักศึกษาทุกคนต้องเรียน ให้ครบตามจำนวนหน่วยกิตที่กำหนด โดยการเรียนรู้เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ถูกบรรจุอยู่ในกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ หรือหมวดวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานราชการที่มีแผนการดำเนินงานเกี่ยวข้องกับการ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม อาทิเช่น

สำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กรมศาสนา มีอำนาจหน้าที่ดังนี้⁹

- 1) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อเสนอแนะการกำหนดนโยบายและ แนวทางการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมต่อนายกรัฐมนตรีและมหาเถรสมาคม
- 2) ดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม และส่งเสริม การนำหลักธรรมไปพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อสร้างให้นักเรียน ประชาชนเกิด ความรู้คู่คุณธรรม
- 3) เผยแพร่และส่งเสริมศีลธรรม
- 4) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

สำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม

มีโครงการหรือกิจกรรมด้านวัฒนธรรมและศาสนา ในปี 2555 คือ กิจกรรม การสำรวจสภาวะการณ์ทางวัฒนธรรม โดยสร้างองค์ความรู้ให้แก่ 10 จังหวัด นำร่อง การคัดเลือกผู้ทำคุณประโยชน์ต่อกระทรวงวัฒนธรรม ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ประเภทเด็ก และประเภทเยาวชน และโครงการเยาวชนอาสา สัมผัสเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม

⁹สำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กรมศาสนา (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก http://www.dra.go.th/main.php?lename=a4_3 (วันที่ค้นข้อมูล: 25 มิถุนายน 2556).

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานปลัด สำนักนายกรัฐมนตรี

ร่วมกับคณะอนุกรรมการส่งเสริมศาสนาและจริยธรรม ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ได้จัดทำโครงการยกย่องเด็กและเยาวชนดีเด่น ด้านศาสนาและจริยธรรม โดยคัดเลือกเด็กและเยาวชนในระบบโรงเรียนทั่วประเทศ 4 ระดับ คือ ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ไม่จำกัดศาสนา เพื่อมอบรางวัลเด็กและเยาวชนดีเด่นด้านศาสนาและจริยธรรม

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)

มีบทบาทหน้าที่ และภารกิจ ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2554 ดังนี้

- ส่งเสริมและสนับสนุนการรวมพลังของกลุ่มหรือเครือข่ายทางสังคม และประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วน รวมถึงการจัดประชุมสัมมนาคุณธรรมแห่งชาติที่สอดคล้องกับแนวทางหรือกรอบการดำเนินงานของคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ
- ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัย ค้นคว้า พัฒนาองค์ความรู้ สร้างองค์ความรู้ใหม่ รวบรวมองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ บริหารจัดการความรู้ เผยแพร่องค์ความรู้ด้านคุณธรรมความดีและเป็นศูนย์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบของการประพฤติปฏิบัติดีของบุคคลและการเป็นคนดีของสังคม
- ส่งเสริม สนับสนุน และประสานความร่วมมือกับภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน ในการดำเนินการเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งทางวิชาการและนวัตกรรมในกระบวนการพัฒนาคุณธรรมความดีในรูปแบบต่าง ๆ
- ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมอื่น ๆ และการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมทางสังคม เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณธรรมความดี

ค. อุปสรรคและปัญหา ความก้าวหน้า และผลที่คาดว่าจะได้รับ

วิกฤตคุณธรรมจริยธรรม

ในปัจจุบันสภาพความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย เริ่มเข้าสู่ภาวะวิกฤต สะท้อนได้จากพฤติกรรมของคนในสังคมเริ่มมีสำนึกในเรื่องของความถูกต้อง ความดีความเลว คุณธรรมประจำใจ กฎเกณฑ์ทางศีลธรรม และสิทธิหน้าที่ วิกฤตด้านคุณธรรมจริยธรรมที่ตกต่ำนั้นสะท้อนในหลาย ๆ ด้าน อาทิ ปัญหาความรุนแรงที่เพิ่มขึ้นในสังคม ปัญหาความไม่ซื่อสัตย์สุจริต ขาดจรรยาบรรณ ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหาการขาดความรับผิดชอบ ความเกียจคร้าน อยากรวยทางลัด ปัญหาการขาดการประมาณตน ขาดการยับยั้งชั่งใจ ความฟุ้งเฟ้อฉาบฉวยในสังคม ปัญหาการขาดเหตุผลเชิงคุณธรรมในการดำเนินชีวิต ปัญหาการคดโกงฉ้อราษฎร์บังหลวง ปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด โสเภณี การทำแท้งเถื่อน เป็นต้น¹⁰

ทุกภาคส่วนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันการเมือง สถาบันศาสนา สถาบันสื่อมวลชน รวมทั้งสถาบันวิชาชีพต่าง ๆ ต่างร่วมมือกันทำบทบาทหน้าที่ของตนเองในการสรรค์สร้างคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงามให้เกิดขึ้นในสังคมได้ อย่างไรก็ตาม ปัญหาสำคัญในขณะนี้คือสถาบันครอบครัวไม่สามารถทำหน้าที่ของตนเองในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับสมาชิกในครอบครัวได้จนกลายเป็นชีวิตจริง รวมทั้งการที่พ่อแม่ส่วนใหญ่มักยกบทบาทดังกล่าวให้กับโรงเรียน ครูอาจารย์เป็นผู้ทำหน้าที่นี้แทนตน¹¹

¹⁰เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้เด็กไทย (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://www.kriengsak.com/node/144> (วันที่ค้นข้อมูล: 25 มิถุนายน 2556).

¹¹เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. ช่างแล้ว

จ. ตัวอย่างรูปแบบและแนวทางในการส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรมอย่างเป็นรูปธรรม

| ทัศนคติที่ไม่จริยธรรมสำหรับคนไทย

เป็นทฤษฎีทางจิตวิทยาทฤษฎีแรกที่นักการศึกษาไทย ศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน พันธุมนาวิน สร้างขึ้น กรอบแนวคิดของทฤษฎีนี้เชื่อว่า ลักษณะพื้นฐานและองค์ประกอบทางจิตใจซึ่งจะนำไปสู่พฤติกรรมที่พึงปรารถนา เพื่อส่งเสริมให้บุคคลเป็นคนดีและคนเก่ง

1. ส่วนของดอกผล เปรียบเสมือนเป็นลักษณะพฤติกรรมคนดีและเก่ง การที่ต้นไม้จะให้ดอกผลใหญ่จะต้องมีลำต้นและรากที่สมบูรณ์

ภาพ 1 ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม แสดงจิตลักษณะพื้นฐาน และองค์ประกอบทางจิตใจของพฤติกรรมทางจริยธรรม

2. ส่วนของลำตันที่สมบุรณ์ เปรียบเสมือนลักษณะทางจิตใจ ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของพฤติกรรมที่ดี มี 5 ประการ คือ

ประการที่ 1 มีทัศนคติ ค่านิยมที่ดี และคุณธรรม

ประการที่ 2 มีเหตุผลเชิงจริยธรรม

ประการที่ 3 ลักษณะมุ่งอนาคต คาดการณ์ไกล

ประการที่ 4 เชื่ออำนาจในตน

ประการที่ 5 มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ลักษณะทางจิตใจทั้ง 5 ประการนี้ ถ้ามีมากในบุคคลใด บุคคลนั้นจะเป็นผู้มีพฤติกรรมเก่งและดีอย่างสม่ำเสมอ

3. ส่วนของรากตันไม้ เปรียบเสมือนลักษณะทางจิตที่เป็นพื้นฐานที่จะชอบบริโภคอาหารเลี้ยงลำตันให้สมบุรณ์ มี 3 ประการ คือ

ประการที่ 1 สติปัญญา

ประการที่ 2 ประสพการณ์ทางสังคม

ประการที่ 3 สุขภาพจิตดี

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมของคนไทยจึงให้ข้อสรุปว่า ถ้าต้องการพัฒนาคนให้เป็นคนเก่งและดี จะต้องพัฒนาลักษณะจิตใจทั้ง 8 ประการที่ระบุไว้ที่ลำตันและรากตันไม้¹²

โครงการพัฒนาโครงการงานคุณธรรมเฉลิมพระเกียรติ :
ศาสนากับการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการสร้างเสริมคุณธรรม โดยกลุ่มกัลยาณมิตรเพื่อเครือข่ายวิถีพุทธ (กคพ.)¹³

เมื่อเดือนตุลาคม ปี 2548 พระมหาพวงศันรินทร์ วุฑฺฒิวิโส ประธานกลุ่มกัลยาณมิตรเพื่อเครือข่ายวิถีพุทธ (กคพ.) คิตรีเริ่มจัดค่ายขนาดใหญ่ที่มี

¹²การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม (Deoency). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://sites.google.com/site/53011312403inetg19/khomgkar-3/kar-phathna-dan-khunthrrm-criythrr-deoency>. วันที่ค้นข้อมูล : 1 มิถุนายน 2556).

¹³บันทึกความสำเร็จปีที่ 3 : เยาวชนไทยทำดี ถวายในหลวง. ศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม. 2552 และบันทึกความสำเร็จปีที่ 5 : เยาวชนไทยทำดีถวายในหลวง. ศูนย์คุณธรรม. 2555

ทั้งพระภิกษุ ครู และนักเรียนจากทุกจังหวัดทั่วประเทศมาอยู่เรียนรู้ร่วมกัน ในค่าย “วัยใสใจสะอาด smart camp” ซึ่งกิจกรรมหนึ่งของค่ายนั้น คือ การจัดกระบวนการกลุ่มให้เยาวชนร่วมกันคิดทำความดีแล้วนำเสนอ ค่ายนี้ได้จุดประกายการพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้คุณธรรมเชิงรุกที่ชื่อว่า “โครงการคุณธรรมเฉลิมพระเกียรติ” และก่อให้เกิดโครงการ “เยาวชนไทย ทำดี ถวายในหลวง” ครั้งที่ 1 ขึ้นในปีการศึกษา 2549 ซึ่งนับเป็นครั้งแรกของสังคมไทย ที่มีแผนงานและยุทธวิธี สร้างค่านิยมและเปิดพื้นที่การทำทำความดีเชิงรุกที่เป็นรูปธรรมและสร้างสรรค์

แนวคิดและกระบวนการ

การทำดีเชิงรุกพร้อมกับการเรียนรู้ชีวิตอย่างเป็นวิทยาศาสตร์

โครงการคุณธรรมนี้ถูกออกแบบมาเพื่อตอบโจทย์ คำทำนายที่ว่าเด็กไทยไม่ใฝ่ดี ใฝ่ต่ำ ทำชั่ว มั่วเพศ เสพยา ละเลยการทำดี ทำงานเป็นทีมไม่เป็น คิดวิเคราะห์ไม่ได้ โดยการสร้างเงื่อนไขให้เขาใช้ปัญหาจริงที่ต้องเผชิญอยู่ทุกวัน ซึ่งพอจะสรุปได้เป็นลำดับขั้น ดังนี้

1. กระบวนการกลุ่มกัลยาณมิตร (Good Team Learning) เป็นการใช้อิทธิพลกลุ่มเพื่อนซึ่งมีพลังมากที่สุดต่อผู้ที่อยู่ในวัยเยาวชน มากกระตุ้นสร้างค่านิยมทำความดีร่วมกัน ตามหลักคิดที่ว่า “อย่าปล่อยให้ความดีโดดเดี่ยว” โดยเริ่มต้นกำหนดให้มีแกนนำเยาวชน 8-10 คนเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ จากนั้นกำหนดให้พวกเขาแสวงหากัลยาณมิตรเพิ่มเติมเพื่อช่วยกันดำเนินงาน

2. การสร้างความตระหนักและแรงบันดาลใจ (Realization & Inspiration) จำเป็นอย่างยิ่งที่กัลยาณมิตรอย่างคุณครูที่ปรึกษาหรือวิทยากร จะต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ (ระดมความคิด อภิปรายถกเถียงแลกเปลี่ยน คิดวิเคราะห์เชื่อมโยง การตัดสินใจร่วมกัน ความเป็นประชาธิปไตย ฯลฯ) จนผู้เรียนเกิดความตระหนักชัดในประเด็นปัญหาที่เลือกมา ด้วยการยอมรับในเหตุผลของทุกคนในกลุ่มว่าถึงเวลาแล้วที่จะต้องลุกขึ้นมาเปลี่ยนแปลงแก้ไข โดยไม่ผัดวันประกันพรุ่งอีกต่อไป รวมทั้งต้องสร้างแรงบันดาลใจและความมั่นใจในการคิด

ทำกิจกรรมความดีต่างๆ อย่างมีความหวังและกำลังใจ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่สุดของโครงการคุณธรรม

3. การเรียนรู้ผ่านการลงมือทำจริง (Learning by doing) ด้วยความเพียรพยายามอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 2 เดือน ส่วนนี้เป็นส่วนสำคัญมากที่สุดในการเรียนรู้และบ่มเพาะให้เกิดคุณธรรมจากภายในตัวของผู้เรียนเอง การฝ่าฟันปัญหาอุปสรรคความยากลำบาก การเผชิญความขัดแย้ง การก้าวข้ามความขัดแย้ง การเอาชนะความท้อแท้เหนื่อยหน่าย การเรียนรู้จากความผิดพลาดล้มเหลว การฟื้นคืนกำลังใจ-แรงบันดาลใจ ความรับผิดชอบ ความขยันอดทน การมุ่งมั่นทุ่มเทในการทำงาน ความรู้สึกผูกพันเป็นเจ้าของงาน ฯลฯ และสร้างกระบวนการกลุ่มการเรียนรู้ในขั้นตอนนี้เป็นระยะๆ ในลักษณะ AAR (After Action Review) ในบรรยากาศแบบกัลยาณมิตร

4. การวิจัยปฏิบัติการอย่างง่าย (Mini Action Research) โครงการคุณธรรมนั้นเน้นการลงมือทำอย่างเป็นระบบ จึงต้องมีการสำรวจ เก็บบันทึกข้อมูล ประมวลผล สรุปผล เพื่อประเมินการทำงานว่าได้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ รวมทั้งการประเมินตนเอง แล้วนำผลการประเมินทั้งหมดมาย้อนพิจารณาเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง และการต่อยอดขยายผลต่อไป

5. สื่อสารเพื่อสืบสานความดี (Communication for Continuity) การสื่อสารเผยแพร่ข้อมูลเรื่องราวการทำโครงการและผลของการทำงานสู่สาธารณะอย่างน่าสนใจและเข้าใจได้ง่าย ในรูปแบบต่างๆ เช่น ป้ายนิเทศการ วิทยุทัศน์หรือฟรีเซนเดชั่นในเวลาจำกัด เว็บไซต์หรือเพจเฟซบุ๊ก เพื่อเป็นการสื่อสารความดี บอกต่อองค์ความรู้ในการแก้ปัญหาต่างๆ เผยแพร่วิธีการและบทเรียนในการทำ ความดี อันจะเป็นการเสริมสร้างค่านิยมการทำ ความดี สร้างแรงบันดาลใจ ในการทำความดีให้กับผู้อื่นต่อไป

6. การสร้างทีมใหม่เพื่อสืบต่อยอด (Next Team Building) กระบวนการสำคัญที่ครูที่ปรึกษาและรุ่นพี่โครงการมักประสบปัญหามากที่สุด การเลือกตัวบุคคลที่เป็นผู้รับผิดชอบโครงการในตอนต้น หากเป็นรุ่นพี่ที่อยู่ชั้นปีสุดท้าย เช่น ม.6 ม.3 ป.6 ทั้งหมด จะทำให้ไม่มีรุ่นน้องสืบต่อในระดับแกนนำผู้รับผิดชอบ ดังนั้นการรับสมัครสมาชิก การสร้างความมีส่วนร่วมให้สมาชิก การแบ่งงานให้รับผิดชอบ เพื่อค่อยๆ ยกระดับให้สมาชิกทั่วไปพัฒนาเป็นระดับแกนนำ ในช่วงระหว่างการทำนิกิจกรรมเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง และมีความจำเป็นสำหรับโครงการที่ประสบความสำเร็จและต้องการสืบสานต่อไปไม่สิ้นสุด

ผลสัมฤทธิ์

การดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลา 6 ปี ทำให้มีสถานศึกษา กว่า 10,000 แห่งใน 185 เขตการศึกษาทั่วประเทศ เข้าร่วมโครงการ ซึ่งก่อให้เกิดการคิดริเริ่มและดำเนินโครงการโดยนักเรียน นักศึกษา กว่า 21,000 โครงการ เกิดเครือข่ายการประสานงานโครงการระดมสรรพกำลังจากภาครัฐ ภาคเอกชน และเกิดความยอมรับและความต่อเนื่องยั่งยืนของกระบวนการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้เป็นแผนงานประจำปีต่อเนื่องทุกปี

| บางมูลนาคนิยมเดล : โรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรมจริยธรรม

โดย สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ศูนย์คุณธรรม และโรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม

จากความร่วมมือระหว่าง สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ศูนย์คุณธรรม และโรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม จังหวัดพิจิตร ในการดำเนินงานโครงการพัฒนาโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมในสถาบันการศึกษา โดยใช้หลักสูตรกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของศูนย์คุณธรรมเป็นหลักในการขับเคลื่อน และใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตรต่างๆ ตลอดจนกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยมี

เป้าหมายเพื่อพัฒนาให้เกิดสถานศึกษาด้านแบบด้านคุณธรรม เพื่อมอบให้
กระทรวงศึกษาธิการไปขยายผลต่อไป

คุณลักษณะวัตรกรรม

โครงการนี้ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง คือ
ครอบครัว ชุมชน วัด บ้าน และโรงเรียน ในการกำหนดยุทธศาสตร์ของโครงการ
ซึ่งประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 3 ด้าน ได้แก่ ยุทธศาสตร์การพัฒนาครู ยุทธศาสตร์
การพัฒนานักเรียน และยุทธศาสตร์การพัฒนาสภาพแวดล้อม โดยใช้กิจกรรม
หลัก 6 กิจกรรม เป็นนวัตกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ได้แก่ การ
เสริมสร้างระเบียบวินัย การเสริมสร้างความรัก การส่งเสริมความกตัญญูกตเวที
การพัฒนาจริยธรรม การส่งเสริมจิตอาสา การพัฒนาโรงเรียนสีขาว และกระตุ้น
ให้เกิดคุณธรรมเป้าหมายหลัก 3 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ
และความพอเพียง (ระบบ 3-6-3) ตลอดจนได้มีการกำหนดอัตลักษณ์ซึ่งเป็น
ตัวบ่งชี้ความสำเร็จของยุทธศาสตร์ทั้ง 3 ด้าน ไว้ดังนี้ ผู้บริหารและครูจะต้อง
ไม่เบียดเบียนเวลาราชการ ไม่แสวงหาผลประโยชน์จากนักเรียนและโรงเรียน
ตรงต่อเวลา รับผิดชอบในหน้าที่ มีจิตอาสา และประหยัดทรัพยากรของโรงเรียน
ขณะที่นักเรียนจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ไม่เกี่ยวข้องกับ
อบายมุข ดำรงชีวิตอย่างพอเพียงและมีจิตอาสา/จิตสำนึกสาธารณะ ส่วนสภาพ
แวดล้อมของโรงเรียนต้องสะอาด ร่มรื่น สวยงาม รวมทั้งชุมชนต้องเข้ามามี
ส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนด้วย

แนวคิดและกระบวนการ

กระบวนการขับเคลื่อนของโครงการนี้ ใช้หลักสูตรของศูนย์คุณธรรม
เป็นหลักเพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ทั้ง 3 ด้าน อาทิ หลักสูตรการบริหารสถาน
ศึกษาอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม หลักสูตรผู้นำเยาวชนจิตอาสา หลักสูตร
โครงการงานคุณธรรม และหลักสูตรการบริหารจัดการโครงการส่งเสริมคุณธรรม
ความดี โดยมีวิธีการดังนี้

1. ใช้โครงการคุณธรรมเป็นเครื่องมือหลักในการขับเคลื่อนโครงการ ร่วมกับงานวิจัยนักเรียน และกิจกรรม/โครงการด้านการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะของนักเรียน โดยขับเคลื่อนผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในส่วนของกิจกรรมชุมนุมและกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ ซึ่งคณะครูได้ร่วมกันระดมความคิดและกำหนดให้มีแนวปฏิบัติดังนี้ 1 ห้องเรียน อาจารย์ที่ปรึกษา 2 คน และ 2 โครงการคุณธรรมภายใน 1 ห้องเรียนยังสามารถขับเคลื่อนกิจกรรมหลักทั้ง 6 ด้าน ได้ด้วยตนเอง อันได้แก่ การเสริมสร้างระเบียบวินัย การเสริมสร้างความคิด การส่งเสริมความกตัญญูกตเวที การพัฒนาจริยธรรม การส่งเสริมจิตอาสา และการพัฒนาโรงเรียนสีขาว โดยโครงการส่วนใหญ่มีความหลากหลายและสร้างสรรค์ และครอบคลุมทั้งการสร้างระเบียบวินัย การเสริมสร้างความคิด คุณธรรมจริยธรรม และจิตอาสา

2. การพัฒนาสภาพแวดล้อมซึ่งต้องอาศัยครูและนักเรียนเป็นตัวช่วยที่สำคัญ และอาศัยงานวิจัยนักเรียนและกิจกรรม/โครงการด้านการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะของนักเรียนร่วมด้วย โดยผนวกและบูรณาการกิจกรรมของโครงสร้างโรงเรียนต้นแบบคุณธรรมจริยธรรม (บางมูลนากโมเดล) เข้าไปกับงานประจำของโรงเรียนทั้ง 2 ด้านดังกล่าวอย่างผสมผสานและเป็นวิถีชีวิตของบุคลากรทุกระดับของโรงเรียน รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย

3. สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชนและผู้ปกครองจิตอาสา ที่เข้ามาร่วมด้วยช่วยกันอย่างเข้มแข็งกับโรงเรียนในการพัฒนาคุณธรรม

4. มีการสนับสนุนด้านวิชาการและงบประมาณ การนิเทศ และติดตามผลการดำเนินงาน โดยศูนย์คุณธรรม และสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินโดยตลอด

5. จัดกิจกรรมการเสริมหนุนและปฏิบัติการเสริมสร้างพลังอย่างหลากหลายและต่อเนื่องทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งกระบวนการวิจัยเชิง

ปฏิบัติการโดยนักวิชาการจากภายนอก ซึ่งเป็นการเกื้อหนุนทำให้การขับเคลื่อนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จ

ผลสัมฤทธิ์

1. มีการพัฒนาของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงการอย่างเห็นได้ชัด ทั้งในด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลกระทบ
2. บุคลากรของโรงเรียนมีความรู้ความสามารถและทักษะในการดำเนินงานอย่างเข้มแข็ง ทั้งในด้านกระบวนการคิด และการทำโครงการ มีการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ และขยายผลสู่ภายนอกมากขึ้น
3. มีการเปลี่ยนแปลงของครู นักเรียน และสภาพแวดล้อม อย่างเห็นได้ชัด ทั้งในด้านคุณธรรมจริยธรรมของครูและนักเรียน และสภาพแวดล้อมที่สะอาด และเป็นระเบียบเรียบร้อยมากขึ้น และมีการขยายผลสู่ภายนอกในวงกว้าง ซึ่งนำไปสู่ความยั่งยืนของกระบวนการ

รายการอ้างอิง

พระราชดำรัส/พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://www.kingsiam.com/DetailsPage.aspx?ID=7716> (วันที่ค้นข้อมูล: 25 มิถุนายน 2556).

กระทรวงศึกษาธิการ. คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก www.moe.go.th/webtcs/news50/8good-50.pp (วันที่ค้นข้อมูล: 25 มิถุนายน 2556).

พลาภินา วงศ์เสนา. การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม: ปัญหาที่ท้าทายของครูไทย. หนังสือพิมพ์ เดลินิวส์ ฉบับวันที่ 10 มิ.ย. 52 (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://socialobec.go.th/node/78> (วันที่ค้นข้อมูล: 25 มิถุนายน 2556).

เสนอคุณธรรม 9 ประการสร้างคนคุณภาพ. ASTVผู้จัดการออนไลน์. 4 กรกฎาคม 2555. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://manager.co.th/Qol/ViewNews.aspx?NewsID=9550000081983> (วันที่ค้นข้อมูล: 25 มิถุนายน 2556).

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). ภาพอนาคต และ คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์. เอกสารชุดโครงการวิธีการเรียนรู้ของคนไทย ลำดับที่ 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพัฒนาการเรียนรู้และมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546

สำราญ ผลดี แนวทางทางการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรม ในกระบวนการศึกษาไทยกับการเป็นสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก https://www.google.com/url?sa=t&rc=j&q=&esrc=s&source=web&cd=12&ved=0CDEQFjABOAo&url=http%3A%2F%2Fwww.rtafa.ac.th%2Findex.php%3Foption%3Dcom_docman%26task%3Ddoc_download%26gid%3D77%26Itemid%3D101&ei=daLOUcm5CoGJrgeao4GwAQ&usq=AFQjCNFhFXeITZHAcfL8nSSx_rH3GXByqg&sig2=ojMbGOFnplor2A9zJW40eq (วันที่ค้นข้อมูล: 25 มิถุนายน 2556).

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2555). รายงานการประชุม คณะทำงานเพื่อพัฒนาหลักสูตรว่าด้วยคุณธรรม จริยธรรมเพื่อป้องกันการปราบปรามการทุจริตสำหรับเด็กและเยาวชน ครั้งที่ 1/2555 วันที่ 19 ธันวาคม 2555

สำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กรมศาสนา (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก http://www.dra.go.th/main.php?filename=a4_3 (วันที่ค้นข้อมูล: 25 มิถุนายน 2556).

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. ปูกลึงคุณธรรมจริยธรรมให้เด็กไทย (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://www.kriengsak.com/node/144> (วันที่ค้นข้อมูล: 25 มิถุนายน 2556).

เอกสารชุดความรู้ “การส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
ของประเทศในกลุ่มอาเซียน”
ราชอาณาจักรไทย

สิ่งพิมพ์ลำดับที่	10/2557
พิมพ์ครั้งที่ 1	กุมภาพันธ์ 2557
จำนวนพิมพ์	1,000 เล่ม
ผู้จัดพิมพ์เผยแพร่	ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) เลขที่ 69 ชั้น 16-17 อาคารวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล (CMMU) ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400 โทรศัพท์ 0-2644-9900 โทรสาร 0-2644-4901 Website : www.moralcenter.or.th application : moralbook , moral video

ออกแบบ จัดทำรูปเล่ม และดำเนินการผลิต

บริษัท อินฟินิท โกลบอลเทรต จำกัด
14/99 หมู่ที่ 13 ถนนกาญจนาภิเษก
ตำบลบางบัวทอง อำเภอบางบัวทอง
นนทบุรี 11110
โทรศัพท์ 0-2925-9053, 08-1348-4914
E-mail : pakkapongw@gmail.com

การสังเคราะห์องค์ความรู้

การส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของประเทศในกลุ่มอาเซียน

ข้อมูลในเอกสารนี้เป็นส่วนหนึ่งของ “รายงานการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของประเทศในกลุ่มอาเซียน” ซึ่งได้รับการสนับสนุนจาก ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ปีงบประมาณ 2556

ที่ปรึกษา

1. ดร.ฉวีรัตน์ เกษตรสุนทร	ผู้อำนวยการศูนย์คุณธรรม
2. นายสุทธิพงศ์ ชาญधानนท์	รองผู้อำนวยการศูนย์คุณธรรม

คณะผู้วิจัย

1. นางศรีศักดิ์ ไทยอารี	หัวหน้าโครงการ
2. นางสาวจิตราภรณ์ วนัสพงศ์	นักวิจัย
3. นายธีรพันธ์ เพ็ญโรจน์	นักวิจัย
4. นายธีระเดช คุณสนอง	นักวิจัย
5. นายสาธิต อิงคะวัต	ผู้ช่วยนักวิจัย

คณะทำงานศูนย์คุณธรรม

1. ดร.วรวิมล แสงเฟื่อง	ผู้จัดการฝ่ายยุทธศาสตร์
2. นางสาวพนิดา สัตถาสารุชนะ	หัวหน้ากลุ่มงานวิจัยและจัดการความรู้
3. นางสาวกิติญา สุขประเสริฐ	นักวิชาการ
4. นางสาวชนกกานต์ หอวรรณภากร	นักวิชาการ
5. นางสาววงศ์อร จินตโกวิท	เจ้าหน้าที่โครงการ

One vision, One identity, One community

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)

เลขที่ 69 อาคารวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล (CMMU) ชั้น 16-17

ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์ 0-2644-9900 โทรสาร 0-2644-4901-2

www.moralcenter.or.th

application : moralbook , moral video